



**Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...**

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio  
Missæ, ...

**Bosco, Jean a**

**Lovanii, 1667**

Concl. III. Non satisfit præcepto audiendi Missam, qui simul audit plures  
partes diversarum Missarum, fortè nec aui successivè.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

*Sect. final. De Præcepto audiendi Missam Concl. 3. 641*

vione, vel quia seriùs venit ad divinum Officium. Aut certè si res illæ morales, quia leviores, non debent suppleri, quando commodè possunt, cur primò debeant poni, & non sufficit in illis moralibus ponere substantiam rei?

Videndum ergo an tali modo possit suppleri substantia præcepti, in quo Auctores non conveniunt, aliquibus negantibus, aliis verò affirmantibus. Hæc est nostra sententia:

**CONCLUSIO III.**

**Non satisfacit præcepto audiendi Missam, qui simul audit plures partes diversarum Missarum, fortè nec qui successivè.**

**D**ico signanter, Fortè, quia communiter Auctores, inquit Suarez disp. 88, sect. 2. §. Sed tunc inquiri potest, docent satis esse audire in altera Missa partem omisam in alia, adeò ut licet ex directa intentione id fiat, censent sufficere ad substantiam præcepti implendam; quamvis si absque causa fiat, peccatum veniale sit propter nonnullam irreverentiam. Ita tenet Major 4. dist. 12. & dist. 45. qu. 2. Soto dist. 13. qu. 2. art. 1. Navarus in Summa cap. 2. t. n. 2. & cap. Quando de Consecratione dist. 1. no. 10 n. 18. & sequentibus, & Recentiores communiter hoc sequuntur. Hucusque Suarez.

Vide Diana part. 2. Tract. 17. Resol. 18. & 5. part. Tract. 14. Resol. 52. qui ultimo loco licait: Non est dubium quòd satisfacit, si priorem partem Missæ priùs audiat, & posteriorem posteriùs. Difficultas est in casu proposito quando priùs ab uno sacerdote audio posteriorem partem, & deinde ab alio priorem, & neminem inveni hoc dubium pertractare, nisi Turrianum in Selectis disp. part. 2. disp. 16. dub. 7.

Mirum profectò virum alioquin copiosissimum in citandis Auctoribus, apud neminem præter Turrianum hoc dubium invenisse, cum omnes qui de hac re tractant illud dubium supponant; loquuntur enim de casu non metaphysico, sive qui rarò evenit, v. g. ut quis audità priori parte Missæ ab Ecclesia recedat, & postea audiat posteriorem; sed de casu communissimo, v. g. dum ex negligentia vel inadvertentia, aut certè iusta aliqua causa seriùs venio ad Ecclesiam, & invenio Missam pervenisse ad Offeritorium, aut Consecrationem, & in illo casu docent plurimi, quos citat & sequitur Dicastillo disp. 5. n. 39. sufficere ad substantiam præcepti implendam, audire in Missa sequenti, partem omisam in præcedenti.

Fundamentum illorum Auctorum est: quia præceptum solum obligat ad audiendam totam Missam, non verò quòd ab uno sacerdote continenter audiatur; hoc enim non habetur in verbis Legis, ut patet in citatis iuribus; sed qui ab uno sacerdote audit Missam unam ab Offeritorio v. g. vel Consecratione; ab alio verò audit aliam à principio usque ad Offeritorium vel Consecrationem, reverà audit totam Missam, licet non ab uno sacerdote: ergo implet præceptum. Ita Suarius. Et prosequitur:

Dices, illum non audire Missam debito ordine, cum priùs posteriorem partem, postea priorem audiat (ecce casum, quem Diana non invenit pertractare nisi Turrianum) at verò in dicto capite Missæ (quod vide conclus. 1.) signatim præcipitur, ut speciali ordine audiat. Quòd si dicas, saltem posse è contrario fieri, ut priùs pars prior Missæ, & deinde posterior audiatur: contra hoc est; quia saltem jam illa sententia non erit in universum vera: & deinde etiam in prædicto casu, non videtur servari debitus ordo Missæ, quandoquidem non continuè, nec per modum unius integri Officii Sacri auditur.

Sed ad hoc facilè respondent Adversarii; ordinem partium non spectare ad substantiam præcepti, adeoque inversionem ordinis præcisè non sufficere ad inducendum peccatum mortale, Probant à simili in Horis Canonis; nam qui privatim recitaret priùs Laudes, quàm Matutinum, priùs Vesperas, quàm Primam, & sic consequenter non peccaret mortaliter propter præcisam inversionem ordinis; quia adhuc legeret totum & integrum Officium. Neque magnam vim habent illa verba textus: *Missæ audire speciali ordine præcipimus*, quia illud verbum, *speciali ordine*, non videtur contruendum cum verbo, *Audire*; sed cum verbo, *Præcipimus*, ut sensus sit: *Speciali ordinatione seu lege præcipimus Missas audire*.

Ideo Suarius supra fundat contrariam sententiam (quàm ipse amplectitur cum aliis, quos citat, & sequitur Cardinalis Lugo disp. 22. nu. 8.) in alio verbo ejusdem textus, scilicet, *Missas totas*, adjunctà & morali & physicà ratione: quia totum, inquit, propriè non significat partes disjunctas & quovis modo aggregatas, sed unitas & debito ordine conjunctas, maximè si totum artificiale sit; sed illæ duæ partes Missæ sunt disjunctæ & divisæ, nec debito ordine & modo conjunguntur ad unam Missam componendam: ergo audire illas duas partes non est audire Missam, vel totam Missam.

Et confirmatur; nam hæc ratione, si unus sacerdos nunc consecraret Corpus, & post horam consecraret Sanguinem, factà interruptione morali; v. g. exuendo se vestibus sacris,

M m m 2

33.  
Fundamentum sententia affirmativa.

34.  
Obiectio.

Responsio.

35.  
Probatur sententia negativa Suarez, Lugo.

& confirmatur.

32.  
An possit suppleri defectus substantialis in alia Missa?

Major.  
Sotus.  
Navarrus.

Diana.

Turrianus.

31.  
ex necessitate supponenda.

& confirmatur.

& aliquid aliud interim agendo, non efficeret unum Sacrificium, neque unam Missam diceret; quia licet in re efficeret utramque partem, non tamen illas efficeret conjunctas & unitas, prout necesse est ad hoc Sacrificium: ergo idem est de audiendo.

36. Alia probatio ex absurdo quod sequitur ex sententia affirmativa.

Et augetur præterea difficultas; quia aliàs sequitur posse aliquem implere Missæ præceptum audiendo simul duas partes Missæ, ut si v. g. in uno Altari una inchoetur, & in alio alia continuetur (& idem argumentum fieri potest de tribus Altaribus &c.) consequens autem est valde absurdum, quod nemo hæcenus concessit, quem ego viderim. Sequela verò patet; quia etiam ille audit totam Missam; potest enim utriusque esse sufficere iter præsens, & sufficientem attentionem adhibere.

Quòd verò simul id fiat non refert; quia etiam potest quis simul duo præcepta implere, scilicet recitare Horas Canonicas, & audire Missam in die Festo. Neque etiam refert brevitatis temporis, quia hæc est per accidens, ut patet in dicto exemplo, nam qui tempore Missæ recitat Horas, brevius tempus in divinis rebus consumit, quàm si singula suis temporibus faceret.

37. Prefertur sententia negativa affirmativa. Suarez.

Propter hæc (pergit prædictus Auctor) suspecta mihi semper fuit illa doctrina, quam nonnullis etiam modernis Theologis & Jurisperitis displicere video, quia reverà est parùm consentanea intentioni Ecclesiastici præcepti, ac religioni & reverentiæ debita huic Sacrificio.

Et saltem censeo valde pertinere ad substantiam hujus præcepti, ut tota Missa Fidelium ab oblatione usque ad consumptionem, continue & per modum unius Sacrificii audiatur, ut debito modo possit audiens suas partes exhibere ad integrè offerendum Sacrificium per Sacerdotem, eo modo, quo sibi possibile est; quoad accidentalialia verò faciliùs admitterem, posse prædicto modo suppleri maximè ob aliquam probabilem causam vel necessitatem; nam sine illa res est reprehensione digna.

38. qui tamen sequeretur affirmativa non peccaret mortaliter.

Nihilominus propter auctoritatem doctorum Auctorum, non potest practicè condemnari contraria sententia, & ideo qui ex illa fuerit operatus, non peccabit mortaliter. Et ad rationes in contrarium dici potest cum Glossa in cap. Quorundam dist. 23. in Missa, quia ejus unitas est cujusdam solemnitatis, posse ex duobus imperfectis unum aliquo modo constitui, ita ut saltem sufficiat ad implendum præceptum: nam si quid deest ad perfectionem, non censetur sufficiens ad culpam mortalem, & talis posset intercedere causa, ut excuset etiam à veniali. Hucusque Suarius, ut vides probabiliter pro utraque sententia, quamvis inclinet in negativam videlicet non satisfieri præcepto quoad substantiam per auditionem plurium partium diver-

farum Missarum, & ideo communiter pro illa citetur.

Ex his liquidò constat veritas posterioris partis Conclusionis, nimirum præcepto audiendi Missam fortè non satisfacere, qui successivè audit plures partes diversarum Missarum; nam opinio affirmans satisfacere, probabilis est, saltem per principia extrinseca. Quod me maximè movet est taciturnitas Ecclesie, quæ scit legem suam ita explicari à Doctoribus tum antiquis, tum recentioribus, & tamen eùm commode possit, non contradicit.

Nam quantum ad simile Horarum Canonicarum, illud parvi æstimo, certum enim est celebrationem Missæ majorem requirere connexionem & ordinem partium, quàm recitationem Horarum. Quis namque ignorat indebitè celebrare Missam, imò absolūtè non celebrare Missam, qui horà 6. matutinà consecrat solum Corpus, & nulla existente rationabili causâ interruptionis, horà sextâ vespertinà consecrat sanguinem? Et tamen qui horà sextâ matutinà legeret primum nocturnum & merè voluntariè horà sextâ vespertinà adjungeret secundum, & tertium, adhuc diceretur verè & integrè recitasse Matutinum.

Licet ergo recitare integras Horas non sit aliud, quàm recitare omnes partes, hoc, sive illo tempore, isto, sive illo ordine, equidem celebrare totam sive integram Missam, ut mox ostendimus, insuper importat certum quemdam ordinem & connexionem partium: ergo similiter audire totam & integram Missam, nisi alia fuerit mens Ecclesie.

Aliter respondet ad illud simile Cardinalis Lugo suprâ n. 11. ex Laudibus & Matutino recitatis ordine præposito posse bene constitui unum Officium integrum, quia ad unitatem orationis sufficit unitas orantis, & petentis illa omnia: sic etiam ad unitatem Sacrificii requiritur unitas Sacrificantis, qui non est idem in casu nostro, sed duo Sacerdotes diversi. Sed etsi esset idem Sacerdos, ut posset esse, quando idem celebrat duas vel tres Missas; adhuc non esset idem Sacrificium ex partibus diversarum Missarum, quia res oblata non esset omnino eadem: sicut si quis jugularet unam ovem, & combureret alteram, non fieret holocaustum ex illa jugulatione & combustione: sic ex consecratione sub his speciebus & consumptione sub aliis, non fit holocaustum; quia debet per holocaustum consummari victima secundum statum, quem habuit in prima parte ejusdem holocausti, ut constat in exemplo de Sacerdote, consecrante unam hostiam, & fumento aliam, qui non dicitur celebrasse Missam integram, quia non consummavit, idem, quod incepit sacrificare. Hæc ille.

Sed

41. Sed revera ( ut præteream unitatem audientis, sive assistentis Sacrificio, quam Adversarii putant sufficere ad audicionem unius Missæ, de qua hic tantum agitur ) unitas Sacrificantis, saltem physica, non apparet necessaria ad unitatem & integritatem Sacrificii, ut patet quando Sacerdos post consecrationem moritur, & ab alio succedente perficitur Sacrificium inceptum. Quocirca minimè dubitandum, quin per audicionem hujusmodi Sacrificii perfectissimè satisfiat præcepto Ecclesiæ.

Dixi, saltem physica; quia justa causa interruptionis, & successio in locum defuncti faciunt, ut moraliter reputetur idem Sacerdos.

Deinde non puto unitatem orantis sufficere ad unitatem orationis, nisi velis Officium feriale, quod hodie recito esse unum Officium integrum, cum Officio de Sancto, quod crastina die recitabo; quæ tamen Officia sunt omnino distincta, & nemo hæcenus appellavit unum partem alterius.

42. Rogas; ex quo ergo desumatur unitas & integritas Horarum Canonicarum, quando præpostero ordine, & interruptim leguntur? Respondeo, ex voluntate Ecclesiæ, quæ voluit omnes illas orationes esse partes unius & ejusdem Officii, quocumque ordine recitentur, vel tempore intrâ eundem diem, ex voluntate, inquam, Ecclesiæ, quæ vult ut omnes illæ orationes habeant idem principale argumentum, & dum ab illis cessatur, relinquuntur incomplete.

Quid si enim Prima cantetur in Choro ab his, qui non interfuerunt Matutinis præcibus, num ideo illæ partes non constituent unum & integrum Officium? Liqueat profecto quod constituent. Quid si aliquis declamationem inchoaret ante prandium, & post prandium perficeret, nonne diceretur habuisse unam declamationem, si haberit idem argumentum, & dum cessaret, incompletam reliquerit? Planè.

43. Sic etiam ex multis confessionibus fit una, dum in ultima impenditur absolutio, non præcisè propter unitatem confitentis ( nam si manè acciperet unam absolutioem, & post prandium aliam, verè dicerentur & essent duæ confessiones ) sed propter unitatem absolutioem, quæ omnes illæ confessiones fuerunt completa & perfecta.

Similiter declamatio illa non est una propter unitatem declamantis, nam etsi alii fuissent declamatores post prandium, equidem una censeretur, & licet iidem fuissent, censerentur duæ, si declamatio pomeridiana aliud habuisset argumentum, & antemeridiana fuisset completa & perfecta.

Cæterum ut ita ratiocinemur de pluribus partibus diversarum Missarum, quando suc-

cessivè audiuntur, me maximè movet, ut supra dixi, taciturnitas Ecclesiæ.

Si interas; ergo etiam satisficit præcepto audiendi Missam, qui simul audit plures partes diversarum Missarum Respondeo Negando Consequentiam. Quamvis enim aliqui sint, qui id doceant tamquam probabile, quos citat Diana supra, & sequitur Dicastillo n. 40, equidem contra communem Doctorum & fidelium sensum sine solido fundamento. Nam simile, quod adferunt, videlicet quia potest aliquis eodem tempore tres Missas audire & satisfacere penitentia inunctæ de audiendis tribus Missis, aequè incertum est, & puto nullum hæcenus Confessariorum innoxisse tres Missas audiendas, quin intellexerit Missas successivas, & indubiè sic semper intelligendus venit, nisi aliud expressè significet.

Porro quod eodem tempore possim satisfacere pluribus præceptis, v. g. recitare Horas, ad quas obligor, & audire Missam in die Festo, verissimum judico: Ergo etiam satisfacere præcepto audiendi Missam, simul audiendo plures partes diversarum Missarum, Nego Consequentiam.

Ratio discriminis; quia legere Horas, & audire Missam, sunt actiones planè distinctæ, quæ se mutuo compatiuntur in eodem tempore, sicuti audire Missam & legere alias preces non obligatorias, ut patet ex usu totius Ecclesiæ; at verò plures partes Missæ, quemadmodum in dicendo requirunt tractum temporis, ita & in audiendo. Sicuti enim celebratio Missæ est actio successiva, habens veras partes sibi mutuo succedentes, ita quoque auditio Missæ; siquidem præcipit Ecclesiæ interesse actioni celebrationis.

Herculè Ecclesiam cogitasse de hujusmodi modo audiendi Missam, quasi instantaneo, non est credibile. Quippe omnes illæ partes sic auditæ non sunt plures partes ejusdem Missæ, vel saltem moraliter, sicuti quando audiuntur diversis temporibus, sed reputantur tamquam unica pars, & sic nullo modo dici potest, quod ille audiat integram Missam.

Nonne si aliquis homo haberet intellectum Angelicum, ita ut posset attendere ad primum versum Horæ Canonice recitando illum, & simul ad plures alios; qui eodem tempore à sociis recitantur, tali recitatione satisfaceret suæ obligationi? Minime, estò satisfaciat, si ipse recitet unum versum, & audiat successivè alium à socio recitari.

47. Dices; Ecclesiæ scit illam sententiam à multis doceri, & tamen non contradicit: ergo similiter & ipsa tuta est in praxi, veluti de priori dictum fuit.

Respondeo; Ecclesiam scitis contradicere, quando plerique Doctores & sanior pars contradicit, & repugnat communis sensus fidelium, qui persuasum sibi habent præcipi, ut

44. An satisficit qui audit plures partes simul?

Diana. Dicastillo.

Communis sententia negat.

45. Non valet argumentum à satisfactione si multaneam plurimum præceptum.

46. Partes si multæ audiri nullatenus sunt partes ejusdem Missæ.

47. Objectio.

fideles intersint actionibus integræ Missæ successivè & cum tractu temporis faciendis, ne fortè sex, aut octo Sacerdotibus simul diversas Missæ partes celebrantibus, possit quis voluntati Ecclesiæ satisfacere spatio duorum circiter minutorum, quod meritò Suarius suprâ vocavit valde absurdum. Nec scitur unquam ab aliquo practicatum.

Sed neque practicandum unquam esse, declaravit Facultas Theologica Lovaniensis a. 1657. 4. Maii perstringens hanc propositionem *Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro qui duas eius partes, immo quatuor simul à diversis celebrantibus audit perstringens, inquam, sequenti censurâ: Falsa est, & præceptorum Ecclesiæ elusiva, nec maiorem habet appetentiam de quatuor sacri partibus, quàm de viginis.*

Atque ex his satis probata manet prima pars Conclusionis, estò satisfieri possit præcepto per auditionem plurium partium diversarum Missarum successivè, quod scimus ab aliquibus praticari, qui existimant Ecclesiam non velle obligare ad amplius, quàm ut certâ temporis protractione fideles intersint actionibus integræ Missæ, etsi propriè & in omni rigore non spectent ad unam Missam, nec sint unius Sacrificii.

Sed numquid perinde est quam Missam audiant, privatam, an solemnem? In propria Parochia, an in Ecclesiis Regularium, aut certè in privato Oratorio? A Sacerdote bono, vel malo, excommunicato &c. stando, vel sedendo, aut flectendo? Responso erit

#### CONCLUSIO IV.

Ut adimpleas præceptum audiendi Missam, perinde est privata sit, an solemnis, ubicumque celebretur (nisi obstet specialis prohibitio) à quocumque celebretur Sacerdote, Ritu Græco, an Latino, de die, sive Votiva, aut pro defunctis, quocumque situ audiatur.

48.  
Satisfacit præcepto quocumque situ audiatur Missa.

Incipio ab ultimo, quod non indiget longâ probatione; ipsa enim experientia docet quosdam stando, alios sedendo, ægrotos etiam in lecto jacendo audire Missam diebus Dominicis & Festivis, & nemo arguit eos de transgressione præcepti, salvâ semper debirâ reverentiâ, & secluso scandalo.

Unde quòd aliqui corripiantur, qui tempore elevationis Augustissimi Sacramenti

Corporis & Sanguinis Christi impudenter manent stantes, vel sedentes, aut uno genu flectunt, non est ideo, quia tali situ corporis nequeunt satisfacere præcepto audiendi Missam; nullo enim jure positivo certus situs præscribitur; sed quoniam non exhibent debitam jure naturali reverentiam Corpori, & Sanguini Christi, sive ipsi Christo & Deo, quem credunt, aut saltem credere & debent sub speciebus realiter contineri.

Prima quoque pars Conclusionis, uti & secunda per se notæ sunt ex communi sensu Doctorum & Fidelium, quorum major pars audit Missam privatam absque vel minimo scrupulo levissimi peccati. Nec magis timent de peccato, etsi Missam non audiant in propria Parochia; sed in Ecclesiis Regularium, aut in aliena Parochia; estò aliqua jura contrarium significare videantur, nimirum Fideles teneri ad audiendam Missam solemnem in sua Parochia.

Audiamus Sixtum IV. Extravag. De Treuga & pace, c. 2. ibi: *Quòdque Fratres Meo dicantes non prædicent, populos Parochianos non teneri audire Missam in eorum Parochiis diebus Festivis & Dominicis, cum iure sit cautum illis diebus Parochianos teneri audire Missam in eorum Parochiali Ecclesia: nisi forsitan ex honesta causa ab ipsa Ecclesia se absentarent.*

Quæris quod sit illud jus, quod Pontifex hic citat? Respondeo cap. 2. de Parochiis, ubi sic dicitur: *Ut Dominicis vel Festivis diebus Presbyteri, antequam Missam celebrent, Plebem interrogent, si alterius Parochianus in Ecclesia sit, qui proprio contempto (nota bene) Presbytero, ubi velit Missam audire, quem si invenerint, statim ab Ecclesia abiciant.*

Et quamvis hæc jura non loquantur expressè de Missa solemni, & majori; tamen revera videtur de illa esse sermo, nam tunc temporis sic moris erat. Et de illa planè loquitur Canon. *Omnes fideles, Can. Missas, & Can. Cum ad celebrandos de Consecratione dist. 1. quos superius allegavimus, Conclusionem 1. Unde in Can. Et hoc attendendum est 52. eadem dist. decernitur, ut Missæ peculiare, que per dies solemnes à Sacerdotibus sunt, non ita in publico fiant, ut propter eos populus à publicis Missarum solemnibus, que horâ tertiâ Canonice sunt, abstrahatur: & ut Sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe sunt, & populus in unum ad Missarum publicam celebrationem conveniant.*

Verùm hæc & similia jura, in quantum contraria videri possent nostræ Conclusioni, consuetudine generali penitus abolita non dubitamus, ita ut nulla prorsus sit obligatio per se loquendo audiendi Missam solemnem, vel audiendi Missam privatam in propria Parochia quocumque Festo totius anni; sed perfectissimè huic præcepto satisfiat per auditionem Missæ privatæ in omni Ecclesia, etiam inter-